



IGNACIJ VOJE — ŠESTDESETLETNIK

V začetku tega zapisa ob šestdesetletnici profesorja dr. Ignacija Vojeta naj se ozremo na razvoj katedre za zgodovino narodov Jugoslavije na filozofski fakulteti ljubljanske univerze. Ko sta univerza in fakulteta začeli z delom, je bila katedra osnovana kot katedra za zgodovino Srbov in Hrvatov, njen prvi nosilec pa je postal takrat 38-letni Nikola Radojčić, doma v Sremu, današnji Vojvodini. Radojčić se je ukvarjal predvsem s srednjeveško srbsko zgodovino, segal pa je tudi v poznejša obdobja in v sosednje prostore. Pisca teh vrstic in njegove kolege, ki so bili predzadnji letnik Radojčićevih učencev, je fasciniral s svojim znanjem jezikov, od grščine do madžarščine, z izredno plastičnimi opisi srbskih in hrvaških zgodovinarjev, ki jih je poznal, z navdušenjem za dela in metode Ilariona Rucarca, ki mu je bil, kakor se nam je zdelo, vzor, pa z izredno natančnostjo, ki nam jo je vcepljal pri seminarju. Radojčić je delal v Ljubljani 21 let. Nanaglo jo je zapustil ob napadu na Jugoslavijo. Njegov naslednik je postal pred štiridesetimi leti (1946) kot nosilec katedre za zgodovino balkanskih narodov Gregor Čremošnik, Slovenec s Polzele, rojen 1890, ki pa je, kakor je sam rekel, najdaljšo in najlepšo dobo svojega dela preživel v muzeju v Sarajevu, bil pa je potem še profesor v Skopju in nekaj časa v Beogradu. V ospredju njegovega zanimanja je bil Dubrovnik s svojim arhivom, pisarno in notarskimi knjigami, z različnimi problemi gospodarske zgodovine, pa tudi s pomožnimi zgodovinskimi vedami. Čremošnik je bil iskren, izredno dober človek, skrben, žal v tistem času od študentov večkrat ne prav razumljen profesor, zlasti pa strokovnjak za srednjeveško zgodovino Dubrovnika, Bosne in Srbije, kakršnega Slovenci še nismo imeli.¹ Čremošnik je bil v Ljubljani le 12 let. Zadnji del tega časa ga je priklenila na posteljo bolezen, ki ji je 12. novembra 1958 tudi podlegel.

Po smrti profesorja Čremošnika je bila zgodovina Srbov, Hrvatov in Makedoncev, kakor se je zdaj imenovala, razdeljena na starejšo in novejšo, meja med njima

¹ Bogo Grafenauer v Zgodovinskem časopisu 12/13, 1958/59, str. 313.

pa je bila postavljena nekako na konec 18. stoletja. Starajšo dobo je kot tretji za Radojčićem in Čremošnikom prevzel Ignacij Voje. Za svojega naslednika si ga je izbral že Čremošnik. S samo njemu lastno požrtvovalnostjo in toplino ga je vodil na začetku poti.

Ignacij Voje je bil rojen 28. februarja 1926 v Ljubljani. Tu je hodil v osnovno šolo in na gimnazijo ter maturiral 18. septembra 1946. Jeseni istega leta se je vpisal na zgodovino in diplomiral 23. junija 1951, že pred diplomom pa je več kot eno leto opravljal posle pomožnega asistenta pri Čremošniku. Decembra 1951 je postal asistent. Izpopolnjevat se je šel v dvoje svojemu učitelju dragih delovnih krajev, najprej v Dubrovnik, kjer je zbiral gradivo za disertacijo in bil na arhivski praksi, nato pa v Sarajevo. Z Dubrovnikom in v dubrovniškem arhivu je nadaljeval Čremošnikovo delo, se usmeril v dubrovniško arhivsko problematiko in v srednjeveško gospodarsko zgodovino Dubrovnika in njegovega širokega zaledja, posebej pa trgovine srednjeveškega rudarstva in kreditne organizacije. S študijem v Orientalnem inštitutu v Sarajevu (1954—1956), kjer mu je bil mentor Branislav Đurđev, je segel preko področij svojega učitelja v turščino, turško diplomatiko in probleme turškega obdobja. Postal je prvi slovenski zgodovinar, ki more študirati turške čase tudi po turških virih. Težave s časom in prostorska oddaljenost virov sta glavna vzroka, da ta možnost izkoriščanja turških virov v Vojetovem delu ni prišla toliko do izraza; obdelal pa je med drugim doslej neznane ali skoraj neznane turške vire, ki jih imamo pri nas, v Arhivu Slovenije.

Voje je postal 1961 predavatelj. 14. maja 1964 je branil disertacijo z naslovom Kreditna trgovina Dubrovnika v srednjem veku pred komisijo, ki jo je vodil znani strokovnjak za dubrovniško zgodovino profesor Jorjo Tadić. Predelana in dopolnjena disertacija je izšla med publikacijami Akademije znanosti in umetnosti Bosne in Hercegovine, avtor pa je zanj dobil nagrado sklada Borisa Kidriča. 1967. leta je postal docent, 1975. izredni, 1980. pa redni profesor. Svoje učiteljsko delo opravlja torej zdaj že 25 let, dlje kot oba njegova predhodnika.

Svojemu znanstvenemu delu je vtisnil Voje poseben pečat s posrečenim povezovanjem slovenske zgodovine in slovenskih problemov s problematiko bosanske, dubrovniške, turške zgodovine. Tako je postal, v razliko od obeh svojih predhodnikov, strokovnjak za določene probleme slovenske in jugoslovanske zgodovine. Eno središče njegovega zanimanja je Dubrovnik. Pisal je o dubrovniškem arhivu, o dubrovniških notarjih, o knjigah zadolžnic, o privatnih poslovnih knjigah, o dubrovniškem šolstvu itd. Pisal je o dubrovniški trgovini, sledil je tej trgovini v različne stroke in smeri. Tako se je dotaknil bosenskega svinca, srebra, pa srbskih trgovcev 14. in 15. stoletja in srbskih trgovskih zvez z Dubrovnikom, pa trgovskih stikov med Dubrovnikom in slovenskimi kraji v 15. in 16. stoletju. Sledil je Ljubljancanom v srednjeveškem Dubrovniku. Posebno pozornost je posvetil stikom med obema obalama Jadranskega morja in je eden stalnih sodelavcev na italijansko-jugoslovanskih simpozijih, ki zdaj že vrsto let razpravljajo o medsebojnih stikih naših narodov v preteklosti. Marsikatere teh zvez so bile pred desetletji še popolnoma neznane. Voje je posebej predaval in pisal o trgovskih zvezah med Dubrovnikom in Markami v 14. in 15. stoletju, o dejavnosti dubrovniških trgovskih družb v srednji in južni Italiji v 15. stoletju, o italijanskih trgovcih v Dubrovniku, o kulturnih stikih, o vplivu Italije na šolstvo v Dalmaciji in Dubrovniku, pa še o drugih problemih.

Kot dinasti s širokimi mednarodnimi zvezami in koncepti so celjski grofi, recimo celjski knežji grofi² kot nalašč za predmet Vojetovih raziskav. Pisal je o Katarini Celjski-Kotromanički in njenem pečatu, o odnosih Celjanov do političnih razmer v Bosni in Hercegovini 15. stoletja, segel pa je z njihovimi zvezami tudi na zahod in razkril potovanje oziroma romanje Ulrika II. v Kompostelo, o katerem je pri nas prvi spregovoril Emilijan Cevc in nam je bilo doslej popolnoma neznano.

² Hanns Ungnad je bil glavar in vicedom der Fürstlichen Graffschaft Cilliz, kot piše na graškem tisku iz srede 16. stoletja (T. Graff-S. Karner: Leykam. 400 Jahre Druck und Papier. Graz 1985, str. 9).

Veliko pozornost je posvetil Voje turški problematiki v zvezi s slovenskimi deželami. Pisal je o problematiki turških napadov v naše kraje in organizaciji obrambe v 15. in 16. stoletju, o usodi turških ujetnikov 16. in 17. stoletja, posebej pa moramo opozoriti na pregledno študijo o vplivih osmanskega imperija na slovenske dežele v 15. in 16. stoletju, objavljeno v slovenščini, češčini in angleščini, ki je nastala kot referat na zasedanju češkoslovaško-jugoslovanske komisije v Brnu. Voje je tudi zasnoval in vodi že pet let znanstveno temo o vplivih obrambe pred turškimi napadi na kulturno ustvarjalnost v slovnskih deželah. Ta tema se je še bolj razširila z najdobo velikega števila načrtov in upodobitev utrdbenih objektov s slovenskega ozemlja in iz vojne krajine v arhivih v Karlsruhe in na Dunaju. Prav na tem področju je v bližnjem času pričakovati še novih, Vojetovih razprav.

Voje je objavil tudi veliko število ocen, poljudnih člankov, zlasti za mladino, polemičnih zapisov k različnim problemom in diskusijam, od kritičnega komentarja k obsežni Unescovi Zgodovini človeštva in vprašanja deleža jugoslovanskih narodov v svetovnem razvoju in v tem delu, pa do ocne pisanja o kosovski preteklosti pred nedavnim. Ukvarjal se je tudi s problemi pouka zgodovine na šolah in univerzah in skupaj z Ivanom Grobelnikom je napisal zgodovinski učbenik za srednje šole. Vedno si je prizadeval za stike in sodelovanje z zgodovinarji drugih jugoslovanskih republik. Precej je bilo srečanj in povezav, ki so nastale po njegovi zaslugi. Član je različnih jugoslovanskih zgodovinskih strokovnih komitejev in komisij. Bil je tudi v odboru zveze jugoslovanskih zgodovinarjev in je v času njene krize pred leti nekaj časa opravljal tudi predsedniške posle. Tu ne bi naštevali različnih funkcij, ki jih je opravljal ali jih opravlja. Navedemo naj le prvo pomembnejšo, ki mu je, kakor se nam zdi, ostala v zelo lepem spominu, to je, funkcijo predsednika akademskega pevskega zbora (1953—54), in navedemo naj še eno zadnjih, funkcijo predstojnika oddelka za zgodovino, ki jo zdaj že drugič opravlja. Na oddelku je tudi nesebično pomagal v težkih trenutkih stiske in je začasno prevzel del predavanj in izpitov iz srednjeveške slovenske in obče zgodovine. Naštevati ne bi različnih slovenskih, jugoslovanskih in tujih zborovanj, kongresov in simpozijev, ki se jih je aktivno udeležil — skoraj vsa njegova predavanja so na srečo objavljena v tisku.

Profesor Ignacij Voje je star sotrudnik Zgodovinskega časopisa. V Kosovem zborniku (1952/53) je objavil svojo prvo razpravo o kajzarstvu v logaškem gospostvu, odtlej pa je le malo letnikov brez njegove ocene, poročila ali razprave. Leta 1960 je bil izvoljen za odbornika Zgodovinskega društva za Slovenijo, štiri leta mu je bil predsednik. Izvoljen je bil na občnem zboru v Kranjski gori 1. oktobra 1976, v času njegovega predsedništva pa smo imeli prvi simpozij o slovenski krajevni zgodovini v Domžalah, posvetovanje o zgodovini Laškega, štiridesetletnico Speransa, zborovanji v Mariboru (1978) in Ljubljani (1980) in še marsikaj drugega.

Želimo mu zdravja, vedrosti, delovne vneme in novih uspehov!

Vasilij Melik